

О. Я. ГАРАНІН*

**XX МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
“ДОКУМЕНТАЦІЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕЛЕКТРОННИМИ
ДОКУМЕНТАМИ”**

20–21 листопада 2013 р. у Москві відбулася XX Міжнародна науково-практична конференція “Документація в інформаційному суспільстві: ефективне управління електронними документами” (далі – конференція)¹. Її організаторами виступили Євро-азійське регіональне відділення Міжнародної ради архівів (далі – ЄВРАЗІКА), Федеральне архівне агентство (далі – Росархів) та Всеросійський науково-дослідний інститут документознавства та архівної справи (далі – ВНДІДАС). Захід відбувався за участю Російського державного гуманітарного університету, Російського товариства істориків-архівістів та широкого кола спонсорів². При цьому ЄВРАЗІКА вперше виступила одним із організаторів конференції, а її голову, директора Національного архіву Вірменії А. С. Вірабяна, було включено до складу організаційного комітету конференції.

Конференція відбувалася в приміщенні Російського державного архіву соціально-політичної історії (далі – РДАСПІ). У її роботі взяли участь понад 300 осіб. Серед них – гості із Білорусі, Вірменії, Казахстану, Латвії, Польщі, Словенії, України, Франції. Україну на конференції представляли директор Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства О. Я. Гаранін, начальник відділу інформаційних технологій Центрального державного електронного архіву України Т. Я. Купрунець, начальник відділу формування НАФ та діловодства Державного архіву міста Києва О. Я. Панченко, архівіст 1-ї категорії відділу формування НАФ та діловодства Державного архіву міста Києва О. В. Коленко, директор Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського В. М. Удовик; до складу організаційного комітету конференції увійшла директор Центрального державного електронного архіву України О. М. Ус.

У перший робочий день конференції на пленарному засіданні було представлено 20 доповідей та повідомлень. Відкрив роботу конференції голова оргкомітету директор ВНДІДАС д. і. н., проф., М. В. Ларін. У вступному слові він зазначив, що ювілейна XX конференція “Докумен-

* *Гаранін Олександр Якович* – кандидат історичних наук, директор Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства.

Представники делегації українських архівістів.

тація в інформаційному суспільстві” сприяє розвитку документознавства як наукової так і прикладної дисципліни, активізації міжнародних контактів фахівців-практиків та дослідників із різних країн. Доповідач підкреслив, що захід, який вперше відбувається під егідою ЄВРАЗІКИ, відкриває нові можливості щодо розширення географії учасників. Він також подякував спонсорам конференції, керівництву РДАСПІ за сприяння в організації конференції та побажав учасникам успішної роботи.

У вітальному слові до учасників конференції заступник керівника Росархіву О. В. Наумов порушив питання прийому електронних документів на зберігання до державних архівів. Він зазначив, що через низку організаційно-технічних причин недоцільно зберігати електронні документи в архівах міністерств і відомств упродовж встановлених законодавством Російської Федерації 10–15–20 років до їх передачі на зберігання до державних архівів. Тому розглядається можливість створення спеціалізованих “проміжних” електронних архівів, до яких міністерства і відомства будуть передавати електронні документи через 2–3 роки після виведення їх з оперативного обігу. Впродовж установленого терміну відомчого зберігання за державними органами зберігатимуться права володіння та розпорядження зазначеними документами, а потім у встановлені терміни електронні документи з “проміжних” архівів мають передаватися на зберігання до державних архівів. Гостро пролунала в доповіді О. В. Наумова проблема кадрового забезпечення державних архівів в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій. За його словами, вже зараз у деяких архівах кількість

ІТ-фахівців перевищує кількість архівістів і це співвідношення вступає в конфлікт із рівнем оплати праці працівників державних архівних установ, який залишається порівняно низьким. У цих умовах одним із варіантів вирішення проблеми повинно стати навчання архівістів сучасним інформаційним технологіям. Також О. В. Наумов наголосив, що деякі документи, які надходять на архівне зберігання, мають залишатися у паперовій формі назавжди. На підтвердження цієї думки було наведено приклад того, що Конституцію Російської Федерації або міжнародні угоди йому важко уявити в електронній формі.

Учасники конференції заслухали ще ряд привітань. Зокрема, заступник начальника Управління – начальник департаменту Управління Президента Російської Федерації з державних нагород, завідувач кафедри документального забезпечення управління та інформаційної безпеки Московського фінансово-юридичного університету д.ю.н., проф. М. М. Куняєв звернув увагу на важливість всебічного вивчення досвіду різних країн з організації ефективного документообігу в процесі державного управління. Тим більше це актуально в умовах зростання обсягів документообігу та впровадження електронних документів. Він зазначив, що у зв'язку з цим потрібен постійний моніторинг обсягів документації, що постійно збільшується та всебічний ґрунтовний їх аналіз. Підкреслив важливу роль в цьому процесі наукових установ, зокрема – ВНДІДАС.

Голова ЄВРАЗІКИ, директор Національного архіву Вірменії А. С. Вірабян звернувся до учасників конференції з привітанням, у якому висловив задоволення внесенням ЄВРАЗІКИ до числа організаторів конференції, і побажав усім присутнім в залі успішної роботи.

Конференцію привітав к. іст. н., директор РДАСПІ А. К. Сорочкін. Він наголосив, що проведення наукових конференцій сприяє залученню до наукової роботи молодих фахівців. Підкреслив, що на базі РДАСПІ у квітні 2013 р. уже втретє відбувалася щорічна конференція молодих вчених і спеціалістів “Історичні документи та актуальні проблеми археографії, вітчизняної та загальної історії нового і новітнього часу” – “КЛЮ-2013”, та зазначив, що згаданий захід по суті є єдиною професійною спеціалізованою платформою, де молоді історики-архівісти можуть висловити свої думки, та закликав учасників конференції заохочувати молодих фахівців із власних установ до участі в цій конференції у майбутньому.

Після привітань учасники конференції перейшли до заслуховування доповідей та повідомлень. Першим виступив заступник директора Департаменту діловодства та архіву Уряду Російської Федерації, дійсний державний радник 2-го класу Російської Федерації, к. т. н., доц., С. О. Жук. Доповідач порівняв паперовий документ із електронним й у зв'язку з цим озвучив основні проблеми впровадження електронного

Виступ заступника директора
Департаменту діловодства
та архіву Уряду Російської
Федерації, дійсного
державного радника
Російської Федерації 2 класу,
С. О. Жука.

документа та електронного документообігу в країні. Це, зокрема, проблеми сумісності програмного забезпечення систем електронного документообігу, встановлених у різних органах влади та управління. Наголосив, що при відтворенні документів, створених у різних системах, відбувається спотворення інформації, торкнувся проблеми застосування електронного цифрового підпису для підтвердження автентичності і достовірності електронних документів. Вказав на те, що через старіння технологій періодично втрачається можливість відтворення документної інформації. Торкнувся проблем термінології та взаємозв'язку таких визначень як “електронний документ” та “цифровий документ”. Підкреслив, що, коли мова йде про документ без матеріального носія, то правильніше було б називати цей документ цифровим документом. Зазначив, що із виникненням електронних документів деякі термінологічні звороти щодо паперових документів, як, наприклад, “оригінал сторінки” втрачають сенс, бо при спробі надрукувати той самий документ на різних принтерах, його сторінки “пливуть” в процесі відтворення документа на матеріальному носії. У доповіді було запропоновано шляхи вирішення даних проблем.

Заступник директора Департаменту проектів з інформатизації Міністерства зв'язку і масових комунікацій Російської Федерації В. О. Барон презентував пілотний проект, що передбачає обмін між федеральними органами виконавчої влади електронними документами з терміном зберігання до 5 років. При цьому мається на увазі, що за одиницю інформаційного обміну буде прийнятий “контейнер”, який включає власне електронний документ (у форматі PDF), засвідчений електронним цифровим підписом, що генеруватиметься системою міжвідомчого електронного документообігу.

Викликала зацікавлення доповідь операційного директора ТОВ “ОСГ Рекордз Менеджмент Центр” О. В. Рикова, присвячена застосуванню хмарних технологій у сфері зберігання і використання документів у малих та середніх організаціях, архівних установах. Значна частина доку-

Виступ представника генерального спонсора конференції операційного директора ТОВ "ОСГ Рекордз Менеджмент Центр" О. В. Рикова.

ментів, що створюється в оперативному документообігу – тимчасового строку зберігання. Отже, на думку О. В. Рикова, немає сенсу зберігати такі документи в паперовому вигляді. Для організації та оперативної роботи бізнесу важливі не паперові оригінали документів, що зберігаються в архіві, а їх скановані копії. Анонсована технологія передбачає формування певним користувачем електронного запиту щодо певних документів, після чого користувач, використовуючи наданий йому логін і пароль, в будь-якому місці земної кулі може увійти до віртуального "особистого кабінету" і переглянути замовлені документи (справи) в електронному вигляді. Застосування такої технології вимагає переведення у віртуальний (цифровий) вигляд певного або навіть усього тематичного комплексу документів, що зберігаються в архіві. З одного боку, це фінансово дорого, проте, з іншого – істотно знижує навантаження на читальні зали архівів, сприяє кращому забезпеченню фізичного збереження оригіналів документів та значно пришвидшує термін виконання (від замовлення до отримання документів). Особливо це має значення на великих територіях, на зразок Російської Федерації.

Заступник директора ВНДІДАС к.іст.н., доц. В. Ф. Янкова у своїй доповіді констатувала зростий рівень кооперації ВНДІДАС із бізнес-структурами при розробці складних проблем і вказала на користь такої співпраці. Також доповідачка звернула увагу учасників конференції на те, що ВНДІДАСу для проведення досліджень іноді не вистачає власних сил і часу. Саме тому інститут активно залучає сторонні організації, що працюють у відповідній сфері. Зазначила, що додаткові фінансові ресурси залучаються в рамках державної федеральної програми "Електронна Росія".

З доповіддю методологічного характеру виступив директор Білоруського науково-дослідного інституту документознавства та архівної справи, к. іст. н., доц. А. Є. Рибаків, який всебічно висвітлив теоретичні та практичні проблеми комплектування білоруських архівів електрон-

Учасники конференції під час відвідин архівного відділу адміністрації
Одинцовського муніципального району Московської області.
В центрі – архівний експерт Національного архіву Латвії – керівник проекту
“Прикордонний електронний архів” Валдіс Шталс (ліворуч)
та директор Національного архіву Республіки Вірменія,
голова ЄВРАЗІКИ Амаатуні Вірабян (праворуч).

ними документами і порушив низку питань, що мають міжнародне значення.

Доповідь директора Міжнародного інституту архівознавства доктора П. П. Класінца була присвячена проблемам управління електронними документами в архівній теорії та практиці.

З урахуванням ювілейного характеру заходу оргкомітет у перший день роботи конференції нагородив найактивніших учасників і спонсорів конференції почесними дипломами. У ході роботи конференції було організовано виставку продукції фірм-спонсорів конференції, а також продаж науково-методичної літератури.

Наступного дня роботи конференції учасники працювали у трьох секціях: “Електронні документи, електронний документообіг”; “Методологія та методика зберігання електронних документів”; секція “Проблеми підготовки кадрів для електронної держави”. Всього на секціях було виголошено понад 80 доповідей та повідомлень.

Українські учасники конференції представили доповіді: “Документування інформації в сучасних умовах за допомогою технічних пристроїв” (О. Я. Гаранін, пленарне засідання першого дня роботи кон-

ференції³), “До питання визначення принципів прийому-передачі на архівне зберігання електронних інформаційних ресурсів” (Т. Я. Курпунець, секція 2 другого дня роботи конференції), “Інститут президентства в системі електронного управління” (В. М. Удовик, секція 3 другого дня роботи конференції). Повні тексти доповідей та повідомлень, виголошених на конференції, будуть опубліковані у матеріалах конференції за півроку.

Для закордонних гостей конференції була організована екскурсія до архівного відділу адміністрації Одинцовського муніципального району Московської області. Учасники заходу отримали можливість відвідати архівосховище та безпосередньо поспілкуватися із керівниками та фахівцями архівного відділу.

¹ З програмою конференції можна ознайомитися за адресою: http://undi-asd.archives.gov.ua/doc/konferenciji/2013_11_20-21_prog.pdf

² Інформація про конференцію підготовлена з використанням матеріалів сайтів Федерального архівного агентства, Всеросійського науково-дослідного інституту документознавства та архівної справи, Білоруського науково-дослідного інституту документознавства та архівної справи.

³ Доповідь була підготовлена спільно із заступником директора Центрального державного електронного архіву України Ю. С. Ковтанюком.